

Opava 19.3.2013
čj. SRS 000053/2013

Oblastní odbor SRS
Jaselská 552/16
746 82 Opava

Zpráva č. 1 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.1.–17.3.2013

1. Počasí

Průběh počasí během letošní zimy byl spíše mírný. Nevyskytovaly se extrémy ani v mrazech nebo oblevách, příchodu sněhu nebo výše sněhové pokrývky. Srážek, většinou sněhových, bylo dostatek. Velké příchody sněhu však zaznamenány nebyly, pravidelně přicházela obleva, kdy sníh většinou jen částečně roztál, a tak vrstva sněhové pokrývky s výjimkou horských poloh nebyla nikdy příliš vysoká. Bez sněhové pokrývky porosty zůstávaly jen výjimečně a jen na velmi krátkou dobu. Nejdelší období, kdy ani denní teploty nevystupovaly nad bod mrazu, trvalo maximálně 17 dnů (12.–28.1.). I během tohoto období ranní minimální teploty klesly pod -15°C jen jednou (26.1.). Období bylo celkově teplotně mírně nadprůměrné. Nejvýše teploty vystoupily 4.–5.1. a 30.1.–1.2. na 6 až 8°C , 6.3. až na 13°C . Po přechodném oteplení 4.–10.3. se ranní teploty pod bod mrazu opět vrátily 11.3. a koncem období klesly i pod -10°C . Přišly i sněhové přeháňky nebo slabé sněžení a pole opět pokryl sníh. Přestože astronomické jaro se blíží, počasí má stále spíše zimní charakter.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Po příznivých podmínkách v zimním období jsou porosty ozimů v dobrém zdravotním stavu, v naprosté většině případů vzrůstově i vývojově vyrovnané. Porosty ozimých ječmenů jsou prakticky ve všech oblastech různě intenzivně fyziologicky nažloutlé, místy dochází k odumírání špiček starých listů. Většina porostů ozimých řepky byla přerostlá již na podzim. V současné době dochází k odumírání starších listů, rostliny však mají vitální vegetační vrchol a jsou dostatečně silné. Ze škodlivých organismů v polních plodinách jsou v současné době aktuální zejména místní výskyty hraboše polního. Jeho výskyty jsou soustředěny kolem mezí, příkopů, neobhospodařovaných ploch a jiných ruderalů a na orné půdě mají v současné době výrazný okrajový efekt. Hodnocení intenzity výskytů hraboše polního je na některých lokalitách předběžné, jelikož se zatím poměrně obtížně hodnotí, které východy jsou používány a které ne. Na některých pozemcích je ještě více nebo méně souvislá sněhová pokrývka, některé jsou ještě silně podmačeny z tajícího sněhu, ale jiné již byly natolik vyschlé nebo zmrzlé, že umožnily přihnojení ozimých plodin nebo orbu. Jarní regenerace nastala zatím pouze v nejjižnějších částech oblasti, byla však přerušena současným chladným počasím.

OBILNINY

Ze všech okresů jsou hlášeny většinou rovnoměrně přezimované a vyrovnané porosty ozimých obilnin v dobrém zdravotním stavu. Porosty řidší, méně vyrovnané, se vyskytují pouze ojediněle.

PŠENICE OZIMÁ (RF 13–26, třetí list rozvinutý až šestá odnož viditelná)

Infekce **padlím pšenice (*Blumeria graminis*)** z podzimu jsou většinou slabé, jen v okrese Přerov (Radslavice) ojediněle střední až silné.

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora.

Ošetření se provede při napadení více než 60 % odnoží.

Při pozorování v době květu se hodnotí napadení dvou horních listů a pro každé listové patro se vypočte index napadení.

K ošetření se vyberou porosty s indexem napadení 40 a více %.

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl zaznamenán v okrese Nový Jičín (Závišice).

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem $4 \times 250 \text{ m}^2 = 1000 \text{ m}^2$) a vynásobením desetkrát.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se na jaře zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby a rostlinolékařské správě a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

JEČMEN OZIMÝ (RF 19–28 BBCH, devět a více listů rozvinutých až osmá odnož viditelná)

Porosty jsou většinou vyrovnané, v dobrém zdravotním stavu, zjištěné pozůstatky podzimní infekce **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** jsou slabé, jen ojediněle v okrese Nový Jičín (Závišice) střední a v okrese Přerov (Radslavice) střední až silné.

Pozorování padlí ječmene se provádí při plném odnožování rostlin (25 BBCH) a objevení se druhého kolénka (32 BBCH). Kontrolují se 2 odnože na 10 místech při úhlopříčném průchodu porostem. Ve fázi 25 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 10 a více % rostlin (odnoží).

Střední výskyt **obecné krčkové a kořenové hnily ječmene (*Gibberella* spp.)** zaznamenali v okrese Olomouc (Nový Dvůr).

Napadení listové pochvy se hodnotí koncem odnožování (29–30 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Pro každou průměrnou odnož z jednotlivých rostlin se určí zvlášť stupeň napadení.

Ošetřit by se měly porosty s indexem napadení 25 a více %, účinnost ošetření fungicidy proti chorobám ze skupiny *Gibberella* spp. je ale sporná.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 15–30 BBCH, pátý pravý list až počátek prodlužovacího růstu)

Porosty jsou většinou vyrovnané, často přerostlé. Výskyty houbových chorob jsou jen slabé.

První slabý výskyt imag **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*)** byl zaznamenán v okrese Karviná (Staré Město u Karviné) 7.3. Jedná se zatím o ojedinělý výskyt v celé oblasti.

Pozorování imag krytonosce čtyřzubého a řepkového se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžíce kuchyňské soli.

Ošetření se provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly zaznamenány v okresech Nový Jičín (Závišice), Olomouc (Pňovice) a Přerov (Radvanice, Rokytnice). V řepařské oblasti Opavska řada porostů bude pravděpodobně vyžadovat okrajové ošetření rodenticidy. *Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.*

V okrese Šumperk (Bludov, Rovensko) se lokálně vyskytuje silné zaplevelení výdrolom obilnin. Silné zaplevelení **penízkiem rolním (*Thlaspi arvense*)**, **rozrazilem perským (*Veronica persica*)** a **violkou rolní (*Viola arvensis*)** bylo zaznamenáno v okrese Frýdek-Místek (Baška).

OKOPANINY

ŘEPA (RF 00 BBCH)

Podle osazení brslenů zimními vajíčky platí pro lokalitu Nový Bohumín (okres Karviná) prognóza středního výskytu **mšice makové (*Aphis fabae*)**, pro lokalitu Pusté Jakartice (okres Opava) prognóza středního až silného výskytu. Vzhledem k dynamice vývoje mšic a značné závislosti na průběhu počasí je potřebné populace sledovat zejména v jarním období a prognózu podle osazení zimních hostitelů vajíčky mšic brát pouze jako orientační.

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

PÍCNINY

Silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly zjištěny v porostu jetele lučního v okrese Karviná (Dolní Lutyně) a v porostech vojtěšky v okrese Opava (Třebom, Větrkovice). V trvalých travních porostech byly silné výskyty zaznamenány v okresech Jeseník (Horní Hoštice, Javorník-Město) a Olomouc (Hynkov), střední v okresech Bruntál (Zátor), Nový Jičín (Štramberský) a Olomouc (Pňovice).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

OVOCNÉ DŘEVINY

Na celém území převládají slabé výskyty přezimujících stádií škůdců ovocných dřevin, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 00 BBCH, zimní dormance)

Střední výskyty vajíček **svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*)** zaznamenali v okrese Přerov (Kojetín) a na neošetřovaných stromech v okrese Jeseník (Javorník).

Líhnutí vajíček svilušky ovocné se sleduje 1x týdně od fenofáze rašení (53 BBCH). Na pěti náhodně vybraných místech výsadby se odebere na počátku rašení po jedné větvičce s vajíčky svilušky. Z každé větvičky se odřízne štítek kůry obsahující cca 100 vajíček a opatrně (aby se vajíčka nepoškodila) se přilepí štěpařským voskem apod. na podložní mikroskopické sklíčko nebo na dřevěnou destičku. Kolem štítku se vytvoří souvislý rámeček nanesením lékařské vazelíny, podložní sklíčka nebo dřevěné destičky (celkem pět) se zavěsí na pěti různých místech sadu do korun stromů a pravidelně se sleduje průběh líhnutí.

Ošetření akaricidy proti svlušce se signalizuje při zjištění 70–75 % vylíhlých larev ze zimních vajíček na neošetřených stromech.

Silné výskyty přezimujících stádií (štítky s vajíčky) **štítenky čárkovité (*Lepidosaphes ulmi*)** byly zjištěny v okresech Karviná (Nový Bohumín) a Opava (Otice).

Zjišťování výskytu štítenky čárkovité se provádí na náhodně zvolených stromech na různých místech výsadby. V období před nebo nejpozději při rašení se odebere vzorek 20 dvou až tříletých, 20 cm dlouhých částí větví s plodonosným obrostem zkráceným na cca 1 cm (celkem 4 m). Na odebraných větvích se zjišťuje celkový počet přezimujících stádií – štítků s vajíčky.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahové hodnoty 10 a více štítků na 1 m délky větví.

Střední výskyty vajíček **mery jabloňové (*Cacopsylla mali*)** zaznamenali na neošetřovaných stromech v okresech Jeseník (Javorník) a Šumperk (Mohelnice).

Střední a silné výskyty mery jabloňové jsou problémem neošetřovaných stromů. Při běžném ošetřování insekticidy jsou výskyty většinou velmi slabé až nulové.

Střední výskyty **vajíček mšic (*Aphididae*)** byly nalezeny v okrese Přerov a na neošetřovaných stromech v okrese Jeseník (Javorník).

Pozorování počtu květních nebo listových růžic s výskytem kolonií mšic se provádí od fenofáze zeleného poupěte do plného růžového poupěte.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. více než 10 kolonií mšic (nymf i zakladek) na 100 růžicích v období před květem jabloní.

Proti přezimujícím stádiím škůdců ovocných dřevin se obecně používá předjarní postřik. Zejména u svlušek, štítenek a puklic je ale vhodnější postřikem zasáhnout čerstvě vylíhlé larvy. Účinnost takového zásahu pak záleží na správném odpozorování a načasování aplikace insekticidu.

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl zaznamenán v ovocných sadech v okrese Olomouc (Vilémov).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

SLIVŮN (RF 00 BBCH, zimní dormance)

Střední výskyty přezimujících stádií (štítky s vajíčky) **puklice švestkové (*Parthenolecanium corni*)** byly zaznamenány v okrese Olomouc (Králová, Vilémov) a na neošetřovaných stromech v okrese Šumperk (Bludov).

Způsob pozorování viz štítenka čárkovitá na jabloni.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahové hodnoty 25 a více štítků puklice švestkové na 1 m délky větví.

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl zaznamenán ve slivoňovém sadu v okrese Přerov (Osek nad Bečvou).

Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek